

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta (HE 209/2024 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sivistysvaliokunta (SiVM 2/2025 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Suomen Akatemiasta annetun lain (922/2009) 5 a § sekä 9 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 5 a § laissa 482/2014,
muutetaan 3 §, 4 §:n 2, 3 ja 5 kohta, 5 §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 6 ja 8 §, 9 §:n otsikko ja 12 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §, 4 §:n 2, 3 ja 5 kohta ja 6 § laissa 482/2014, 5 §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti sekä 8 ja 12 § laissa 213/2018, ja
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 213/2018, uusi 2 momentti seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan Suomen Akatemian tulee huolehtia siitä, että tutkimuksen turvallisuus ja siihen kohdistuvat riskit tutkimushankkeissa, tutkimusyhteistyössä ja tutkimustulosten hyödyntämisessä otetaan asianmukaisesti huomioon. Tutkimuksen turvallisuudesta huolehdittaessa ei voida rajoittaa tutkijan oikeutta valita tutkimusaiheensa ja -menetelmänsä.

Eduskunnan vastaus EV 34/2025 vp

3 §

Hallitus

Akatemian toimintaa ohjaa ja valvoo hallitus. Hallituksella on puheenjohtaja sekä vähintään viisi ja enintään seitsemän muuta jäsentä. Valtioneuvosto nimittää opetus- ja kulttuuriministeriön esittelystä puheenjohtajan ja hallituksen jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenillä tulee olla kokemusta tutkimustyöstä ja riittävä tiedepolitiikan asiantuntemus. Valtioneuvosto määrää jäsenten keskuudesta hallituksen varapuheenjohtajan. Sama henkilö voidaan nimittää enintään kahdeksi toimikaudeksi peräkkäin.

Akatemian pääjohtaja vastaa hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta, esittelystä ja toimeenpanosta.

4 §

Hallituksen tehtävät

Akatemian hallitus päättää asiat, jotka koskevat:

2) toimikuntien ja strategisen tutkimuksen neuvoston työn yhteensovittamista;
3) toimikuntien toimialoja ja kahden tai useamman toimikunnan välisten tutkimusalojen edistämistä;

5) määrärahojen kohdentamista toimikuntien kesken ja eri tarkoituksiin;

5 §

Toimikunnat

Akatemiassa on valtioneuvoston asetuksella säädettävät toimikunnat, joiden tehtävänä on:

1) myöntää rahoitusta tieteelliseen tutkimukseen, tutkimuksen infrastruktuureille ja tutkimusedellytysten kehittämiseen sekä niiden hyödyntämiseen;

2) seurata myöntämänsä rahoituksen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta;

3) suunnitella tutkimuksen edistämistoimintaa yhdessä Akatemian muiden toimielinten kanssa;

4) muulla tavoin toimia siten kuin johtosäännössä tarkemmin määrätään.

Valtioneuvosto nimittää toimikuntiin enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan puheenjohtajan ja enintään 10 muuta jäsentä. Toimikunta valitsee keskuudestaan ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan. Toimikunnissa tulee olla monipuolinen ja korkeatasoinen tieteellinen asiantuntemus. Samaa henkilöä ei voida määrätä toimikunnan jäseneksi kahdeksi toimikaudeksi peräkkäin. Sama henkilö voidaan määrätä puheenjohtajaksi ja jäseneksi enintään kahdeksi toimikaudeksi peräkkäin, jos hän toimii puheenjohtajana toisen näistä kausista.

Eduskunnan vastaus EV 34/2025 vp

6 §

Hallituksen jaostot

Kahden tai useamman toimikunnan alaan kuuluva asia voidaan Akatemian hallituksen päätöksellä siirtää hallituksen asettaman jaoston käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Jaoston jäseniksi voidaan määrätä vain hallituksen, toimikuntien ja strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtajia ja jäseniä.

8 §

Hallintovirasto

Akatemiassa on hallintovirasto, joka hoitaa Akatemian, sen toimikuntien ja strategisen tutkimuksen neuvoston hallintoa sekä vastaa asioiden valmistelusta, päätösten esittelystä ja toimeenpanosta. Hallintovirasto ratkaisee lisäksi asiat, jotka koskevat hallintovirastoa tai toimielinten päätöksiin liittyviä vähäisiä muutoksia.

9 §

Suomen Akatemian rahoituksella toimivan tutkijan työnantajan velvollisuudet

— — — — —

12 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä Akatemian tehtävistä, hallituksesta, toimikunnista, jaostoista, strategisen tutkimuksen neuvostosta ja niiden toiminnasta, asioiden ratkaisemisesta ja henkilöstöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Siltä osin kuin asioista ei ole säädettävä valtioneuvoston asetuksella, voidaan niistä antaa määräyksiä Akatemian hallituksen hyväksymässä johtosäännössä tai hallintovirastoa ja sen sisäistä toimintaa koskien työjärjestyksessä, jonka pääjohtaja vahvistaa. Johtosäännössä voidaan siirtää toimielimen toimivaltaa sen puheenjohtajalle tai hallintovirastolle asioissa, jotka eivät ole periaatteellisia tai vaikutuksiltaan laajakantoisia. Johtosäännössä voidaan määrätä, että toimielimen puheenjohtaja ratkaisee rahoituspäätöksen muuttamista koskevan asian, kun päätös ei sisällä merkittävää harkintavallan käyttöä. Strategisen tutkimuksen neuvoston osalta toimivallan siirto voidaan tehdä vain neuvoston esityksestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 5 a §:n kumoaminen sekä 4 §:n 2, 3 ja 5 kohta, 5 §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 6 ja 8 § sekä 12 §:n 1 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2026.

— — — — —

Eduskunnan vastaus EV 34/2025 vp

Helsingissä 11.4.2025

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri